

Rozhodnutie súdu, v ktorom ide o život

Genéza podania tzv. interrupčného zákona na ústavný súd a význam rozhodnutia ústavného súdu pre legislatívu, zdravotníctvo a spoločnosť

Marek Michalčík 11.10.2007

Podľa vyjadrenia predsedníčky Ústavného súdu SR Ivety Macejkovej súd do konca roka rozhodne vo veci tzv. interrupčného zákona. Preto je vhodný čas, aby sme si zrekapitulovali genézu podania na ústavný súd a zhodnotili, aký význam bude mať toto rozhodnutie pre Slovensko.

Podanie na ústavný súd doručila dňa 9. mája 2001 skupina 31 poslancov NR SR zastúpených Pavlom Hrušovským. Obsahom podania je otázka súladu niekoľkých paragrafov Zákona 73/1986 Zb. o umelom prerušení tehotenstva a niekoľkých paragrafov vyhlášky MZ SSR 74/1986 Zb., ktorou sa vykonáva Zákon o umelom prerušení tehotenstva, s čl. 15 Ústavy SR (ďalej „ústava“), ktorý hovorí o práve na život a hodnosti ochrany života už pred narodením. Okrem toho podanie obsahuje aj otázku na súlad niekoľkých paragrafov vyššie spomínanej vyhlášky s čl. 123 ústavy, ktorý hovorí, že vyhlášky ministerstiev musia byť v medziach zákonov a nesmú ich prekračovať. Podanie v podstate dáva posúdiť rozsah ústavnej ochrany nenarodeného života, možnosť a obmedzenia ústavnej ochrany nenarodeného života v prípade stretu s iným ústavným právom a súlad zákonných noriem rôznej právnej sily.

Podanie na ústavný súd nie je ojedinelým pokusom zlepšiť práva nenarodených, ale treba ho vnímať v historicko-spoločenskom kontexte. Prvé zlepšenie situácie nastalo bezprostredne po páde komunizmu, keď spolu so slobodou prišli aj témy, o ktorých sa predtým na spoločenskej úrovni nehovorilo. Vtedy boli tiež prijaté niektoré opatrenia najmä vo veci možnosti uplatňovania výhrady svedomia. Počas dramatických rokov vzniku samostatného Slovenska a následného boja o charakter krajiny bioetické témy neboli na programe politických diskusií. Z tohto obdobia je však dôležité spomenúť prijatie ústavy, do ktorej sa dostalo ustanovenie čl. 15. Tento moment je významný z pohľadu neskorších udalostí, ako aj samotného podania. Po etablovaní demokratického usporiadania štátu koncom deväťdesiatych rokov sa začali silnejšie prejavovať občianske aktivity v prospech ochrany života. Za všetky možno spomenúť prijatie Deklarácie práv počatého dieťaťa skupinou mimovládnych organizácií z roku 1999. V roku 2000 sa pretavili do politickej úrovne a v rámci pripravovanej novelizácie ústavy predostreli poslanci za KDĽK a niekoľkí ďalší návrh, ktorým chceli zabezpečiť ústavnú ochranu života už od počatia. Napokon bola v roku 2001 novela ústavy prijatá bez tejto zmeny z dôvodu nedostatočnej podpory zákonodarcov. Práve odmietnutie zaviesť do ústavy explicitnú formuláciu ochrany života od počatia bolo priamou príčinou, aby sa skupina poslancov rozhodla pre podanie na ústavný súd. Z nasledujúceho vývoja ešte stojí za zmienku pokus Aliancie nového občana z roku 2003 o novelizáciu zákona o umelom prerušení tehotenstva formou rozšírenia o ustanovenia z vykonávajúcej vyhlášky s cieľom odstrániť

nesúlady vyhlášky so zákonom. Novelu zákona síce parlament prijal, ale prezident ju nepodpísal a vrátil ju naspäť do parlamentu. Opätovné hlasovanie o tejto novele bolo odložené na neurčito.

Význam rozhodnutia pre legislatívu

Ústavný súd rozhoduje o práve na život, ktoré nie je len ústavným právom, ale azda najcitlivejšie vnímaným právom vôbec. Rozhoduje o právnom statuse nenarodeného dieťaťa. Na základe jeho rozhodnutia sa bude nazerať na nenarodené dieťa v celom právnom systéme. O vážnosti rozhodnutia svedčia viaceré fakty. Kauza interrupčného zákona je najstaršou nerozhodnutou kauzou na ústavnom súde. Predchádzajúce zloženie ústavného súdu si netrúfalo v nekompletnom počte rozhodnúť o takej závažnej veci. Okrem iného ústavný súd čakal aj na rozhodnutie Európskeho súdu pre ľudské práva v prípade Vo verzus Francúzsko. Aj keď európsky súd v tomto prípade neuznal nenarodené dieťa za osobu v právnom slova zmysle, toto rozhodnutie z roku 2004 nebude mať pravdepodobne veľký vplyv na rozhodovanie slovenského súdu, pretože otázku vzniku života a práva na život pred narodením prenechal európsky súd na národné súdy. Rozhodnutie je dôležité a iste potrebné z toho dôvodu, že skúma jeden z najstarších zákonov, ktoré ešte zostali v platnosti z čias komunizmu. Výrok súdu môže na legislatívnej úrovni ovplyvniť túto oblasť na dlhé obdobie, možno desiatky rokov. Konkrétnym následkom rozhodnutia môže byť zmena, prípadne zrušenie interrupčného zákona i vyhlášky.

Význam rozhodnutia pre zdravotníctvo

Zdravotníctvo bude ovplyvnené rozhodnutím konkrétne a priamo. Nielen zákonom a vyhláškou, ale aj mierou humanizácie, ktorú nález súdu a jeho následná aplikácia do zdravotníctva budú vnášať. Rozhodnutie môže zastaviť alebo prehĺbiť schizofréniu, ktorej sú lekári vystavovaní a vďaka ktorej je na jednej sále malý človečik násilne a kruto usmrtený a na druhej tím špecialistov bojuje o život rovnako starého dieťaťa. Následne môže mať rozhodnutie vplyv na uplatňovanie výhrady svedomia a iné biomedicínske problémy, ktoré moderná doba nastoľuje, napríklad umelé oplodnenie či klonovanie.

Význam rozhodnutia pre spoločnosť

O tom, akú silnú úlohu zohráva legislatíva pri formovaní názoru občanov na otázku umelých potratov, sa možno presvedčať už dlho. Mnohí iba na základe legislatívnej úpravy bez akéhokoľvek iného opodstatnenia uvádzajú ako počiatok života tretí mesiac od počatia. Vládne presvedčenie, že keď je potrat legálny, je aj prípustným, legitímnym riešením. Preto je rozhodnutie nesmierne dôležité aj pre ďalší vývoj spoločenského prostredia. Rozhodnutie môže mať vplyv na život či smrť tisícok detí ročne. Je na rozhodnutí ústavného súdu, či spoločnosť bude vidieť v nenarodených deťoch ľudí alebo iba tkanivo, či sa postihnuté deti budú prijímať s láskou, alebo budú vyhl'adávané s cieľom likvidácie, či sa bude na ženy stále vyvíjať tlak, aby sa správali „zodpovedne“, alebo im bude spoločnosť oporou v ich nezameniteľnom a krásnom povolání matiek. V rozhodnutí ústavného súdu sa črtá veľká šanca pre Slovensko, aby sa pripojilo ku krajinám, ktoré rešpektujú práva nenarodených. Aj z rozhodnutia ústavného súdu sa môže stať nástroj na nastolenie dôležitejšej zmeny, akou je tá ústavná – zmeny v ľudských srdciach. Buďme v týchto dňoch spojení v modlitbe za ústavných sudcov a prosme Spravodlivého, aby inšpiroval ich rozhodnutie svojím Duchom.